

NemaDecide als voorbeeld van een goed businessmodel

Iedereen die werkzaam is in de aardappelteelt spreekt vol lof over NemaDecide. Met dit beslissingsondersteunende systeem kunnen adviseurs eindelijk een eenduidig advies geven aan aardappeltelers die last hebben van aaltjes in de bodem. Bovendien dient het project als voorbeeld van goede samenwerking tussen onderzoekers en adviseurs.

Het is de nachtmerrie van elke adviesorganisatie en boer: adviseurs die tegenstrijdige adviezen geven. Niet dat het dagelijks voorkwam, maar het gebeurde wel eens, vertelt Hetty Regeer, projectleider van NemaDecide en werkzaam bij Agrifirm, een coöperatie die onder andere gewasbeschermingsmiddelen verkoopt aan boeren en klanten adviseert.

De coöperatie stak veel geld en moeite in de opleiding van hun adviseurs. Maar adviezen geven over aaltjesbestrijding bleef lastig door de veelheid aan factoren die meespelen. Het is moeilijk te voorspellen hoe een populatie aaltjes zich vermenigvuldigt of juist afbouwt onder invloed van aardappelrassen, groenbemesters, tussenjaren zonder waardplant en bestrijdingsmethoden. Wat laat je bij een advies het zwaarste meewegen?

Als we alle kennis die er nu is eens in één adviesmodel stoppen,

bedachten aaltjesonderzoekers van Wageningen UR. De adviseur hoeft dan alleen zijn laptop aan te zetten, de gegevens in te voeren en er rolt een helder advies uit over wat geteeld of gespoten moet worden. En zo gebeurde het. Om het idee verder uit te werken vormden Wageningen UR en Agrifirm een consortium met een aantal aardappelhandelshuizen en NAK Agro. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), het ministerie van LNV en de Rabobank betaalden mee aan de ontwikkeling van het adviesmodel, net als de private partners zelf.

>> Aantrekkelijk businessmodel

Vanuit het consortium ontstond wat Leendert Molendijk, één van de betrokkenen vanuit Wageningen UR, een “fantastisch businessmodel” noemt: werkelijke samenwerking tussen publieke en private organi-

aties en tussen onderzoekers en adviseurs. Dat ging niet altijd vanzelf. Regeer: 'Onderzoekers en adviseurs waren het niet altijd eens. Praktijkmensen zeggen vaak: "we zien in het veld toch dat...", terwijl onderzoekers hun mening soms baseren op te weinig gegevens.' Soms ontstonden er heftige discussies.

Toch, of juist daardoor, zijn de onderzoekers en adviseurs elkaar volledig gaan vertrouwen en hebben met elkaar een product gemaakt, waarin zij al hun kennis hebben gebundeld om de boer te adviseren. Molendijk: 'Er ontstond een werksfeer waarin de adviseur merkte dat er echt wat werd gedaan met zijn opmerkingen. Was hij toch nog niet helemaal tevreden met het eindproduct, dan zei hij dat ook.'

Deze betrokkenheid ontstond doordat de rol van de adviseurs bij het maken van het adviesmodel en de updates groot is. Waar ze in andere onderzoeksprojecten vooral een klankbordfunctie hebben, zitten ze er nu bij als eindgebruiker. Dat is veel minder vrijblijvend. Een adviseur weet dat hij een gewijzigd standpunt wel moet kunnen "verkopen" aan een boer. Bovendien moet het computerprogramma zo ontworpen zijn dat hij er goed mee overweg kan.

>> Heftige discussies

Alle discussie en overleg komen het eindproduct alleen maar ten goede. Zo was er een heftige discussie over de werking van granulaat. De een dacht dat het de aaltjespopulatie op klei goed remde, de ander dacht juist van niet. De gegevens uit onderzoek waren schaars en niet eenduidig. Daarom gingen de partners op zoek naar financiering en kwam er een gedegen onderzoek naar. De resultaten zijn in NemaDecide verwerkt. Zo wordt er continu gewerkt aan verbetering. Inmiddels is al NemaDecide 2 op de markt, dat is uitgebreid met modellen voor nog twee soorten aaltjes. Elke aanvulling betekent dat de boer zijn beslissingen nog beter gefundeerd kan nemen. Niet langer strooit hij "voor de zekerheid" granulaat als NemaDecide aantoont dat het niet rendabel is. Komt de adviseur niet uit zichzelf met het adviesprogramma, dan vragen boeren ernaar. En als de adviseur op zijn laptop plaatjes, tabellen en grafieken laat zien, willen boeren vaak nog meer weten: nog een grafiek willen ze zien, bijvoorbeeld hoe de populatie aaltjes

zich ontwikkelt bij een ander aardappelras of bij de teelt van een andere groenbemester.

NemaDecide is niet alleen waardevol vanwege de ondersteuning bij beslissingen, de modellen hebben er ook toe geleid dat EU-regels voor aardappelmoeheid zijn aangepast. De Plantenziektenkundige Dienst stelde aanpassingen voor en kon dat onderbouwen met de modellen uit NemaDecide: de aanpassingen waren beter uitvoerbaar en kostten telers minder geld. 'Als je je baseert op wetenschappelijke modellen, dan heeft dat wel status in Brussel', verklaart Molendijk. Verder legt NemaDecide de witte vlekken in het onderzoek bloot. Vragen van boeren waar met de bestaande kennis geen antwoord op te geven is, spelen de adviseurs weer terug naar de onderzoekers.

>> Nieuwe versies

NemaDecide zal dan ook altijd in ontwikkeling blijven, verwachten Regeer en Molendijk. Nu rekent het programma alleen het bouwplan door voor schade in aardappel. Andere gewassen worden alleen meegenomen om de populatieontwikkeling te voorspellen, schade in die gewassen wordt niet meegenomen. Dat kan er bijvoorbeeld toe leiden dat het aardappelgewas dankzij het advies in topconditie is, maar dat de teelt van peen op een misoogst uitloopt. Daar moet verandering in komen, vinden beide betrokkenen. Andere gewassen en ook nieuwe groenbemesters komen er vast nog wel bij, denken ze. Zo blijft zo'n systeem in ontwikkeling

Verder vragen boeren en adviseurs om een lichtere internetversie, waar boeren een 'beetje mee kunnen spelen' en bijvoorbeeld hun eigen granulaatadvies mee kunnen samenstellen. Het systeem dat er nu ligt is namelijk zo ingewikkeld, dat alleen adviseurs ermee uit de voeten kunnen.

Het kan allemaal, door rustig verder te werken in hetzelfde businessmodel, zeggen Molendijk en Regeer. De werkwijze heeft zijn succes wel bewezen, vindt Molendijk. 'De werkwijze en de processen die we hebben doorlopen zijn zeker zo waardevol als het eindproduct zelf.' Het liefst zet de onderzoeker deze manier van samenwerken ook in bij andere projecten. 'Wat kun je als onderzoeker nou beter hebben? Je ontwikkelt samen met de praktijk kennis die ertoe doet en met die kennis draag je bij aan gedragsverandering.' (LN)

Meer informatie: Leendert Molendijk, t 0320 291644, e leendert.molendijk@wur.nl

Hetty Regeer, t 0522 268620, e h.regeer@agrifirm.com

i www.syscope.wur.nl > dossiers > gewasbescherming

i www.syscope.wur.nl > transitie > innovatie-experimenten